

Ngày nhận bài: 23/8/2026; Ngày thẩm định: 23/9/2026 ; Ngày duyệt đăng: 24/9/2026.

TRÁCH NHIỆM ĐẠO ĐỨC KHI SỬ DỤNG ỨNG DỤNG TRÍ TUỆ NHÂN TẠO (AI) TRONG HỌC TẬP CÁC HỌC PHẦN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TẠI HỌC VIỆN PHÒNG CHÁY CHỮA CHÁY VÀ CỨU NẠN CỨU HỘ

Thượng tá, TS NGUYỄN NGỌC QUỲNH

Phó trưởng Khoa Lý luận chính trị và khoa học xã hội nhân văn, Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ

Trung tá, TS LƯU NGỌC LONG

Khoa Lý luận chính trị và khoa học xã hội nhân văn, Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ

**Tác giả liên hệ: Lưu Ngọc Long (E-mail: Luuanhlong1984@gmail.com)*

Tóm tắt: Sự phát triển của trí tuệ nhân tạo (AI) mang lại nhiều tiện ích nhưng cũng đặt ra thách thức lớn về liêm chính học thuật và an ninh tư tưởng. Bài viết phân tích thực trạng ứng dụng AI trong học tập các học phần Lý luận chính trị của học viên Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ. Từ việc nhận diện các rủi ro sai lệch thông tin và thao túng tâm lý, bài báo đề xuất hệ thống giải pháp định hướng sử dụng AI gắn liền với trách nhiệm đạo đức. Trọng tâm là nâng cao năng lực thẩm định dữ liệu, thực hành kỹ năng kiểm chứng chéo và tuân thủ đạo đức số. Quá trình này giúp học viên làm chủ công nghệ, đồng thời góp phần bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng trong kỷ nguyên mới.

Từ khóa: trí tuệ nhân tạo, đạo đức AI, lý luận chính trị, nền tảng tư tưởng, Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ.

Abstract: The development of Artificial Intelligence (AI) brings numerous benefits but also poses significant challenges to academic integrity and ideological security. This article examines the current state of AI utilization in learning Political Theory modules by cadets at the Fire and Rescue Academy. By identifying the risks of misinformation and psychological manipulation, the paper proposes a system of solutions to guide the ethically responsible use of AI. The focus is on enhancing data evaluation capacity, practicing cross-checking skills, and complying with digital ethics. This process not only helps cadets master technology but also contributes to firmly safeguarding the Party's ideological foundation in the new era.

Keywords: artificial Intelligence, AI ethics, political theory, ideological foundation, Fire and Rescue Academy.

1. Đặt vấn đề

Trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc và sự bùng nổ của chuyển đổi số, trí tuệ nhân tạo (AI) đang tạo ra cuộc cách mạng sâu sắc thay đổi phương thức

giáo dục đại học. Dù mang lại lợi ích to lớn trong việc cá nhân hóa lộ trình học tập và tổng hợp tri thức, AI cũng đặt ra những thách thức chưa từng có đối với tính liêm chính học thuật và an ninh thông tin. Thách

thức này càng trở nên gay gắt đối với việc giảng dạy và học tập các học phần Lý luận chính trị – nơi đòi hỏi tri thức phải bảo đảm tính chính xác, khách quan và bám sát nền tảng tư tưởng của Đảng.

Thực hiện tinh thần Nghị quyết số 25-NQ/TW, ngày 22/8/2026 của Bộ Chính trị về Chiến lược công tác tư tưởng trong bối cảnh mới, trong đó nhấn mạnh "Công tác tư tưởng... phải đi trước mở đường, đi cùng trong tổ chức thực hiện và đi sau tổng kết thực tiễn, củng cố niềm tin" [2; tr.2]. Hơn nữa, bước vào giai đoạn phát triển mới, Đại hội XIV của Đảng đã nhấn mạnh yêu cầu: "Chuyển đổi số toàn diện, phổ cập và ứng dụng mạnh mẽ công nghệ số, trí tuệ nhân tạo trong giáo dục và đào tạo" [4, tr. 102].

Nhận diện rõ thực tiễn, Ban Bí thư Trung ương Đảng đã ban hành Chỉ thị số 10-CT/TW ngày 20/7/2026 về tăng cường giáo dục lý luận chính trị, lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống, ý thức công dân trong hệ thống giáo dục quốc dân, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong tình hình mới. Chỉ thị nhấn mạnh bối cảnh "khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số, trí tuệ nhân tạo, mạng xã hội phát triển nhanh, tác động sâu sắc đến nhận thức, tư tưởng, tình cảm, lối sống của người học" [1; tr. 1]. Lợi dụng điều này, "các thế lực thù địch, phản động, cơ hội chính trị tiếp tục chống phá trên lĩnh vực tư tưởng, văn hoá, giáo dục, nhất là trên không gian mạng" [1; tr. 1]. Đứng trước tình hình đó, yêu cầu cấp thiết là phải "hình thành môi trường giáo dục hiện đại, lành mạnh, an toàn trên môi trường số" [1; tr. 2].

Bên cạnh đó, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành Thông tư số 02/2025/TT-BGDĐT (ngày 24/01/2025) về Quy định Khung năng lực số cho người học, chú trọng miền năng lực "Ứng dụng trí tuệ nhân tạo" [3; tr. 5]. Theo đó, người học bắt buộc phải có năng lực sử dụng AI có đạo đức và trách nhiệm, biết "đánh giá và lọc thông tin từ các nguồn được tạo ra hoặc xử lý bằng AI, để hiểu rõ hơn về tính đáng tin cậy và cách sử dụng thông tin đó" [3; tr. 5]; đồng thời phải "đánh giá AI trên các khía cạnh minh bạch, an toàn, đạo đức và tác động" [3; tr. 5].

Đối với Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ, học viên là thế hệ sĩ quan Công an nhân dân tương lai. Các em không chỉ chiến đấu chống "giặc lửa" mà còn là thanh bảo kiếm bảo vệ an ninh chế độ. Nếu không rèn luyện năng lực ứng dụng AI chuẩn mực, học viên dễ rơi vào tâm lý y lại, vi phạm liêm chính và trở thành nạn nhân của "ảo giác AI" (hallucination) – vô tình tiếp nhận và lan truyền quan điểm chính trị sai lệch. Bài báo tập trung làm rõ cơ sở lý luận, đánh giá thực trạng và đề xuất giải pháp định hướng sử dụng AI, góp phần bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng trong kỷ nguyên số.

2. Một số vấn đề về trách nhiệm đạo đức khi sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI)

2.1. Cơ sở lý luận về trách nhiệm đạo đức khi ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI)

2.1.1. Nhận thức đúng đắn về khả năng và giới hạn của Trí tuệ nhân tạo (AI) trong giáo dục

Trí tuệ nhân tạo "là việc các hệ thống máy tính có khả năng thực hiện các nhiệm vụ đòi hỏi trí tuệ con người như học tập, suy luận và giải quyết vấn đề" [3; tr. 2]. Trong đó, AI có khả năng "tạo ra dữ liệu mới, có thể là văn bản, hình ảnh, âm thanh, hoặc video, mã nguồn lập trình dựa trên dữ liệu đầu vào đã được huấn luyện trước đó" [3; tr. 2-3]. Dù hỗ trợ đắc lực cho việc tra cứu, tóm tắt tài liệu, yêu cầu cốt lõi là người học phải "nắm vững được nguyên tắc hoạt động của AI, khả năng và hạn chế của AI" [3; tr. 5].

Giới hạn nguy hiểm nhất của hệ thống AI hiện nay là "ảo giác" (hallucination) – tạo ra thông tin logic nhưng sai lệch, bịa đặt. Trong các học phần Lý luận chính trị, giới hạn này tiềm ẩn rủi ro an ninh tư tưởng lớn. Nếu kho dữ liệu huấn luyện chứa quan điểm thù địch, AI có thể tái tạo những luận điểm đi ngược chủ trương của Đảng. Văn kiện Đại hội XIV đã cảnh báo rõ về bối cảnh phức tạp này: "Các thế lực thù địch, phản động, cơ hội chính trị tăng cường chống phá. Sự tác động từ mặt trái của cơ chế thị trường và quá trình mở cửa, hợp tác đầu tư với nước ngoài trong quá trình thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc ngày càng phức tạp" [5, tr.

189]. Do đó, học viên phải có tri thức vững vàng để nhận diện bản chất công cụ, không đồng nhất kết quả do máy móc tạo ra với chân lý khách quan.

2.1.2. Khía cạnh trách nhiệm đạo đức khi tương tác với hệ thống AI

Ứng dụng AI có đạo đức đòi hỏi sự tuân thủ nghiêm ngặt các chuẩn mực học thuật. Người học phải "xem xét các khía cạnh đạo đức khi sử dụng AI, bảo đảm không vi phạm quyền riêng tư và bảo mật dữ liệu" [3; tr. 39]. Việc lạm dụng công cụ AI để làm bài tập thay, sao chép nguyên văn mà không qua tư duy chất lọc là hành vi gian lận, làm thui chột năng lực độc lập tư duy.

Bên cạnh đó, khía cạnh trách nhiệm đòi hỏi người học phải "chịu trách nhiệm về các quyết định và kết quả do hệ thống AI đưa ra, bảo đảm tuân thủ quy định pháp luật và chuẩn mực đạo đức" [3; tr. 39]. Khung năng lực số cũng quy định rõ yêu cầu người học phải có khả năng thẩm định độc lập tính minh bạch và độ tin cậy của các hệ thống thuật toán. Làm chủ AI gắn với trách nhiệm đạo đức chính là biểu hiện sinh động của bản lĩnh chính trị trong thời đại số.

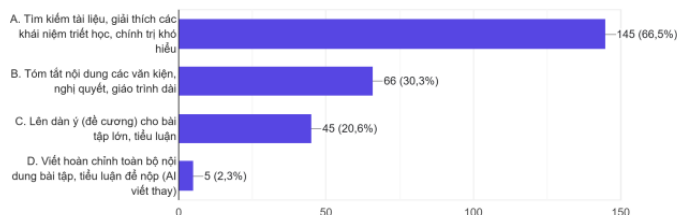
2.2. Thực trạng sử dụng công cụ AI trong học tập các học phần Lý luận chính trị tại Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ hiện nay

Chúng tôi đã tiến hành khảo sát định lượng 218 học viên tại Học viện (D41A,B; LT17 A,B,C,D,E) với 13 câu hỏi tập trung vào ba trục nội dung: Tần suất và mục đích sử dụng; nhận thức về đạo đức AI và đánh giá rủi ro an ninh tư tưởng. Kết quả thu được như sau:

2.2.1. Tần suất, thói quen và mục đích sử dụng

Kết quả cho thấy, 8,3% học viên sử dụng AI "Rất thường xuyên" và 15,1% "Thường xuyên" trong các học phần Lý luận chính trị; 72,9% ở mức "Thỉnh thoảng" và chỉ 3,7% "Không bao giờ sử dụng". Về mục đích, 66,5% dùng AI để "Tìm kiếm tài liệu, giải thích khái niệm" và 30,3% dùng để "Tóm tắt văn kiện". Tuy nhiên, 2,3% học viên thừa nhận sử dụng AI để "Viết hoàn chỉnh toàn bộ nội dung bài tập để nộp", bộc lộ tình trạng lạm dụng công nghệ.

Câu 2: Mục đích chính của đồng chí khi sử dụng AI trong các môn Lý luận chính trị là gì? (Có thể chọn nhiều đáp án)
218 câu trả lời

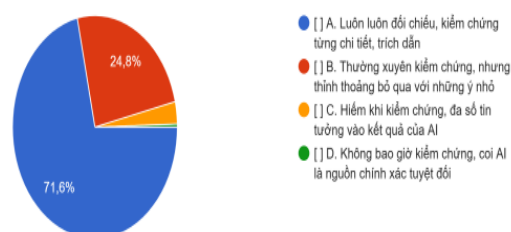
Hình 1: Mục đích của học viên khi sử dụng AI trong học tập các học phần Lý luận chính trị.

Về kỹ năng đặt câu hỏi (prompt), yêu cầu của Bộ Giáo dục và đào tạo là người học phải "lập kế hoạch và phát triển được một chuỗi các câu lệnh để hiểu cho một hệ thống máy tính để giải quyết một vấn đề nhất định" [3; tr. 3]. Song, 24,3% học viên "Chỉ gõ từ khóa chung chung" và 5,0% "Sao chép y nguyên đề bài của giảng viên". Việc phó mặc tư duy đầu vào khiến kết quả đầu ra rập khuôn, thiếu đi sự chính xác về nội dung. Đây là một vấn đề cần được lưu ý.

2.2.2. Thực trạng nhận thức về liêm chính học thuật và đạo đức khi sử dụng AI

Khi được hỏi về tỷ lệ nội dung do AI tạo ra chiếm khoảng bao nhiêu % trong câu trả lời khi giảng viên đưa đặt ra câu hỏi. Có khoảng 53,2% số học viên trả lời dung lượng do AI tạo ra chiếm khoảng dưới 20% nội dung câu hỏi, tức là chỉ dùng để tham khảo ý tưởng, cấu trúc. Bên cạnh đó, khi nhận kết quả do AI tạo ra, vẫn có 3,2% "Hiếm khi kiểm chứng". Sự dễ dãi này cho thấy một bộ phận học viên chưa nhận thức đầy đủ trách nhiệm cá nhân đối với các kết quả do thuật toán tạo ra. Cụ thể, 25,7% học viên thấy ranh giới "tham khảo" và "đạo văn AI" còn mơ hồ, 4,1% chưa biết đến khái niệm "Sử dụng AI có đạo đức".

Câu 5: Sau khi AI cung cấp thông tin, trích dẫn hoặc số liệu, đồng chí có thói quen kiểm chứng (fact-check) lại bằng giáo trình chuẩn hoặc văn kiện chính thống không?
218 câu trả lời

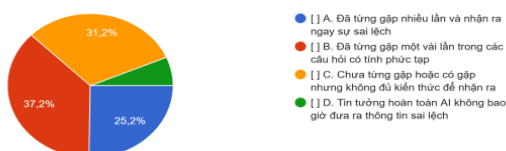

Hình 2: Tỷ lệ học viên kiểm chứng thông tin sau khi tiếp nhận từ AI.

2.2.3. Rủi ro an ninh tư tưởng và tác động của hiện tượng "Ảo giác AI"

Có đến 25,2% học viên "Đã từng gặp nhiều lần" và 37,2% "Đã từng gặp một vài lần" AI cung cấp sai lệch lịch sử hoặc bóp méo đường lối chính trị của Đảng. Dù 81,6% chủ động báo cáo hoặc phản bác, vẫn còn 17,9% "Bỏ qua", tức là kệ kết quả như vậy, mặc dù không sử dụng kết quả xuyên tạc này. Rõ ràng, yêu cầu "trang bị cho người học năng lực số, tư duy phản biện, kỹ năng ứng xử văn hoá và khả năng tự bảo vệ trước thông tin xấu độc" [1; tr. 3] đang là nhiệm vụ rất quan trọng.

Câu 8: Đồng chí đã bao giờ phát hiện AI cung cấp thông tin sai lệch về lịch sử Việt Nam, bóp méo đường lối của Đảng hoặc sai kiến thức chuyên môn CAND chưa?
218 câu trả lời

Hình 3: Phản ứng của học viên khi phát hiện AI cung cấp thông tin sai sự thật.

2.2.4. Nhu cầu và định hướng từ phía người học

Để giải quyết rủi ro, 48,2% học viên kỳ vọng Học viện "Tổ chức tập huấn chuyên đề về AI" và 41,3% mong muốn "Ban hành quy chế rõ ràng về giới hạn sử dụng AI". Nhu cầu này hoàn toàn phù hợp với định hướng "hoàn thiện cơ chế quản lý và bảo đảm chất lượng giáo dục lý luận chính trị; xây dựng hệ thống tiêu chí, chỉ số đánh giá thống nhất, công khai, minh bạch" [1; tr. 3].

Bên cạnh đó, 2,3% học viên đề xuất "Đổi mới hình thức thi cử", đáp ứng đúng yêu cầu "kiểm tra, đánh giá toàn diện, thực chất về nhận thức, thái độ, hành vi" [1; tr. 3]. Trong ý kiến mở, học viên nhấn mạnh: "*Cần hiểu cơ chế đưa thông tin của AI... việc bị cài cắm tư tưởng lệch lạc qua câu từ hợp lý chính là chiêu bài cách mạng màu*". Chứng tỏ học viên đã nhận thức rất đúng về việc AI có thể bị các thế lực thù địch lợi dụng để truyền bá tư tưởng sai lệch.

2.3. Giải pháp định hướng ứng dụng công cụ Trí tuệ nhân tạo (AI) có đạo đức và trách nhiệm

Từ những hạn chế và rủi ro đã bộc lộ trong thực trạng, để việc ứng dụng AI trong học tập các môn Lý luận chính trị đạt hiệu quả và an toàn, cần triển khai

đồng bộ các giải pháp từ ba chủ thể: Học viện, Khoa chuyên môn và bản thân người học.

2.3.1. Giải pháp từ góc độ quản lý, điều hành của Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ

Học viện cần ban hành quy chế nội bộ hướng dẫn chi tiết về việc sử dụng công nghệ số và AI trong học tập, thi cử và nghiên cứu khoa học. Quy chế này phải vạch rõ ranh giới giữa hành vi "tham khảo công cụ" và "gian lận, đạo văn". Cùng với đó, Học viện cần đầu tư nâng cấp hạ tầng công nghệ, trang bị các phần mềm chuyên dụng có khả năng rà soát, phát hiện văn bản do AI tạo ra để kiểm soát chất lượng các bài tập lớn, tiểu luận. Việc thiết lập một hành lang pháp lý minh bạch ở cấp quản lý vĩ mô sẽ tạo cơ sở vững chắc để giữ nghiêm kỷ cương học thuật, chủ động ngăn ngừa các biểu hiện lệch chuẩn từ sớm.

2.3.2. Giải pháp từ góc độ tổ chức giảng dạy của Khoa Lý luận chính trị và khoa học xã hội nhân văn

Thứ nhất, tích hợp nội dung sử dụng AI vào chương trình giảng dạy. Giảng viên không nên né tránh công nghệ mà cần trực tiếp hướng dẫn học viên cách thiết lập câu lệnh (prompt) chuẩn xác, gắn với lập trường chính trị vững vàng. Đặc biệt, cần đưa các ví dụ về thông tin sai lệch do AI sinh ra ("ảo giác AI") vào thảo luận trên lớp. Giảng viên cần chỉ rõ các quan điểm thù địch ẩn dưới vỏ bọc câu chữ logic của thuật toán chính là một dạng thức mới của "diễn biến hòa bình", qua đó trực tiếp chuyển hóa nhận thức về công nghệ thành "sức đề kháng tư tưởng" sắc bén cho người học.

Thứ hai, đổi mới nội dung ra đề và phương pháp kiểm tra, đánh giá. Để ngăn chặn rủi ro học viên dùng AI tạo sẵn văn mẫu ở nhà rồi học vẹt và sao chép lại trong phòng thi tự luận, Khoa cần chuyển hướng ra đề thi. Các câu hỏi kiểm tra lý thuyết thuần túy cần được thay thế bằng dạng đề mở, yêu cầu phân tích tình huống thực tiễn gắn với đặc thù nghiệp vụ PCCC và CNCH. Cách đánh giá này bắt buộc người học phải tư duy độc lập, vận dụng sáng tạo quan điểm của Đảng vào thực tế, triệt tiêu hoàn toàn thói quen ỷ lại vào máy móc.

2.3.3. Giải pháp từ góc độ rèn luyện, học tập của học viên

Mỗi học viên cần tự nhận thức sâu sắc rằng việc làm chủ công nghệ gắn với trách nhiệm đạo đức là

một tiêu chuẩn bắt buộc của người sĩ quan Công an nhân dân trong kỷ nguyên số. Học viên phải tự giác tuân thủ kỷ luật học thuật, kiên quyết nói không với việc sao chép thụ động sản phẩm của trí tuệ nhân tạo.

Khi tương tác với AI, trong việc tiếp cận các vấn đề lý luận chính trị, nhất là các vấn đề thuộc học phần Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam, học viên phải có và luôn sử dụng kỹ năng kiểm chứng chéo (fact-check) các thông tin bằng tài liệu chính thống như Văn kiện, Giáo trình. Cụ thể, học viên cần đối chiếu các mốc thời gian, sự kiện, nhân vật và quan điểm đánh giá do AI tạo ra với các văn bản đã được kiểm duyệt của Đảng và Nhà nước; đồng thời nhận diện các từ ngữ mang tính chủ quan, định hướng dư luận của thuật toán để kịp thời sàng lọc.

Hơn thế nữa, học viên cần chủ động biến AI thành công cụ hỗ trợ đắc lực để sáng tạo các ấn phẩm truyền thông tích cực, tham gia đấu tranh phản bác hiệu quả các luận điệu xuyên tạc, bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng.

3. Kết luận

Sự bùng nổ của trí tuệ nhân tạo mang đến cơ hội học tập to lớn nhưng cũng đặt ra thách thức gay gắt về liêm chính học thuật và an ninh tư tưởng. Đối với học viên Học viện Phòng cháy chữa cháy và Cứu nạn cứu hộ, ứng dụng AI trong học tập Lý luận chính trị phải luôn gắn liền với nhiệm vụ bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Thông qua việc hoàn thiện quy chế, đổi mới phương pháp đánh giá và tăng cường tập huấn, Học viện sẽ định hướng người học làm chủ công nghệ với trách nhiệm đạo đức cao nhất. Đây là chìa khóa then chốt để đào tạo thế hệ sĩ quan Công an nhân dân vững vàng bản lĩnh, có "sức đề kháng" sắc bén đập tan mọi âm mưu chống phá trong kỷ nguyên số, góp phần thực hiện thắng lợi mục tiêu "giữ vững an ninh chính trị, trật tự, an toàn xã hội; giữ vững và củng cố môi trường hoà bình để xây dựng, phát triển đất nước" mà Đại hội XIV đã đề ra [5, tr. 381].■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Bí thư Trung ương Đảng (2026), *Chỉ thị số 10-CT/TW ngày 20/7/2026 về tăng cường giáo dục lý luận chính trị, lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống, ý thức công dân trong hệ thống giáo dục quốc dân, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong tình hình mới*, tại <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/van-ban-cua-dang/chi-thi-so-10-ct-tw-ngay-20-7-2026-cua-ban-bi-thu-ve-tang-cuong-giao-duc-ly-luan-chinh-tri-ly-tuong-cach-mang-dao-duc-lo.html>, Hà Nội.
2. Bộ Chính trị (2026), Nghị quyết số 25-NQ/TW, ngày 22/8/2026 của Bộ Chính trị về *Chiến lược công tác tư tưởng trong bối cảnh mới* tại <https://xaydungchinhsach.chinhphu.vn/ngphi-quyet-so-25-nq-tw-cua-bo-chinh-tri-ve-chien-luoc-cong-tac-tu-tuong-trong-boi-canhh-moi-119260829181747391.htm>
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2025), *Thông tư số 02/2025/TT-BGDĐT ngày 24/01/2025 quy định Khung năng lực số cho người học*, từ <https://vanban.chinhphu.vn/?pageid=27160&docid=212648>, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2026), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV*, Tập I, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
5. Đảng Cộng sản Việt Nam (2026), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV*, Tập II, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.